

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND*University of
Eastern Finland*

JOENSUU

Yliopistokatu 2
P.O. Box 111, FI-80101
Joensuu, Finland

KUOPIO

Yliopistonranta 1
P.O. Box 1627, FI-70211
Kuopio, Finlanduef.fi

Lausunto eduskunnan sivistysvaliokunnalle

Asia: HE 25/2026 vp
Hallituksen esitys eduskunnalle
Rikosseuraamuslaitoksen organisaation ja
rikosseuraamusalan koulutusjärjestelmän
uudistamista koskevaksi lainsäädännöksi

Viite: Sivistysvaliokunnan kokous keskiviikkona 6.5.2026

Rajaus: Käsittelen lausunnossani hallituksen esitystä
sivistysvaliokunnan toimialan näkökulmasta
keskittyen yleiseen koulutusjärjestelmään,
koulutusyhteistyöhön ja -jatkumoihin

Esitän kunnioittavasti valiokunnalle lausuntonani seuraavaa:

1. Yleisesti rikosseuraamusalan koulutustarpeesta ja sen muutoksesta

Hallituksen esityksen lähtökohdat ovat erittäin kannatettavat. Kouluttamattomien vartijoiden huomattavan suuri määrä maamme rangaistuslaitoksissa on huolestuttava, millä voi olla vaikutuksia vankilan turvallisuustehtävästä huolehtimiseen. Kasvava vankiluku haastaa edelleen turvallisuustehtävässä suoriutumista, samoin tästä johtuva tulevaisuuden tarve saada enemmän työvoimaa alalle. Näin ollen tavoite saada päteviä, säädetyt kelpoisuusvaatimukset täyttäviä henkilöitä on tärkeä.

Vartija käyttää merkittävää julkista valtaa. Vartijaan kohdistuvat osaamisvaateet ovat myös hyvin moninaiset. Tämän lisäksi alan lainsäädäntö on tunnettava hyvin. Vartijoiden työympäristö on erittäin vaativa ja vankien moniongelmaisuus lisääntynyt (Wattu IV -vankiväestötutkimus, THL), mikä osaltaan korostaa

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND*University of
Eastern Finland*

JOENSUU

Yliopistokatu 2
P.O. Box 111, FI-80101
Joensuu, Finland

KUOPIO

Yliopistonranta 1
P.O. Box 1627, FI-70211
Kuopio, Finlanduef.fi

monipuolisen osaamisen tarvetta. Koulutuksen tulee jatkossakin antaa riittävät valmiudet työtehtävissä suoriutumiseen.

2. Rikosseuraamusalan koulutusta koskeva uudistusesitys

Lisääntyvä koulutustarve pakottaa arvioimaan uudelleen mahdollisuuksia järjestää koulutusta. Lähtökohtaisesti on kannatettavaa, että joustavuutta koulutuksen toteutukseen ollaan lisäämässä. Samalla on syytä kuitenkin huolehtia, ettei koulutuksen sisällöllisistä vaatimuksista tulla tinkimään. Monimuoto- ja verkko-opetus on muissa oppilaitoksissa ja korkeakoulutuksessa laajasti käytössä ja siten vastaa sivistyksellisiin oikeuksiin. Monimuotoisuutta ja joustavuutta lisäämällä voidaan huomioida paremmin opiskelijoiden erilaiset elämäntilanteet ja sujuvoittaa opintojen suorittamista tai mahdollista alan vaihtoa.

Vakava huoleni kohdistuu esitettyyn työssäoppimisväylään, jota ehdotetaan perinteisen vartijatutkinnon rinnalle. Kyseisessä mallissa oppiminen tapahtuu työn ohessa verkko-opintoina sekä itse työssä työpaikkaohjaajan ohjauksessa ja valvonnassa. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että vastuu koulutuksesta ja opiskelijoiden osaamisen takaamisesta liudentuu vankiloille ja siellä yksittäisille vastuuvirkamiehille. Tämä vääjäämättä lisää ennestään virkamiesten työtaakkaa. Mallin mukainen onnistunut koulutus tulee tarvitsemaan, että ohjaukselle varataan riittävästi työaika. Toisaalta se on pois virkamiehen varsinaisesta perustehtävästä. Tällä hetkellä Rikosseuraamuslaitos painii resurssihaasteiden kanssa, joten työssäoppimisväylän avaaminen on varsin ristiriitainen tästä näkökulmasta arvioituna. Ohjaustehtävän siirtyminen enenevässä määrin vankiloille merkitsisi merkittävää lisäresursointia.

Toinen huolenaiheeni kiinnittyy työssäoppijoiden ohjaajien pedagogisiin valmiuksiin. Koulutusvastuun siirtyminen

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND*University of
Eastern Finland*JOENSUU
Yliopistokatu 2
P.O. Box 111, FI-80101
Joensuu, FinlandKUOPIO
Yliopistonranta 1
P.O. Box 1627, FI-70211
Kuopio, Finland*uef.fi*

vahvemmin vankiloille, työssäoppimisväylän avaaminen toisi vääjäämättä pedagogisen osaamisen lisävaateita. Tämän vuoksi esityksessä on vaarana, että eri väylien kautta opintonsa suorittaneet tulevat olemaan osaamistasoltaan eriarvoisessa asemassa ja osaaminen pirstaloituu. Myöskään verkko-opinnot eivät palvele kaikkia oppijoita, saati ne eivät ole paras mahdollinen pedagoginen ratkaisu koulutuksessa käsiteltäviin aihekokonaisuuksiin (esimerkiksi vuorovaikutukseen keskittyvät opinnot). Esityksestä saa sen kuvan, että ainoastaan aivan välttämätön sisältö (esimerkiksi voimankäyttökoulutus) järjestettäisiin perinteisenä kontaktiopetuksena. Näin ollen tutkintoon sisältyvät opintojaksot tulisi kriittisesti arvioida verkkototeutusmahdollisuuden näkökulmasta.

3. Koulutusyhteistyö Laurea AMK:n kanssa

Koulutusyhteistyön osalta uudistus merkitsee yhteistyön päättymistä Laurea AMK:n kanssa. Tämän myötä koulutuksen painopiste siirtyy kohti yleisempää koulutusjärjestelmää, jolloin Rikosseuraamuslaitoksen täydennyskoulutuksen rooli kasvaa. Täydennyskoulutuksessa olisi erityisesti kiinnitettävä huomiota oikeudellisen osaamisen vahvistamiseen, joka niin eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisujen että tekemäni väitöstutkimuksen¹ perusteella on heikko. Alan lainsäädäntö on erityinen, mikä missä tahansa tehtävässä vankilassa työskentelevän on hallittava ja mitä yleisemmässä koulutusjärjestelmässä ei käsitellä.

Kyseinen uudistus vääjäämättä hankaloittaa rikosseuraamusalan perustutkinnon suorittaneiden uralla etenemismahdollisuuksia ja puhuu joustavien siirtymien lähtökohtaa vastaan. Mikäli yhteistyön päättäminen myös

¹ Kilpeläinen, Mia (2024): Suunnitelmia suunnittelun vuoksi? Rangaistusajan suunnitelman merkitys vangen poistumislupa- ja siirtoasiassa. Publications of the University of Eastern Finland. Dissertations in Social Sciences and Business Studies, 327. <https://erepo.uef.fi/server/api/core/bitstreams/0b46c92a-891e-4bc1-8a5c-85c7e4871e4e/content>

UNIVERSITY OF
EASTERN FINLAND*University of
Eastern Finland*

JOENSUU

Yliopistokatu 2
P.O. Box 111, FI-80101
Joensuu, Finland

KUOPIO

Yliopistonranta 1
P.O. Box 1627, FI-70211
Kuopio, Finland*uef.fi*

käytännössä tarkoittaa kyseisen koulutuksen supistumista tai suoranaista lakkaamista, sillä on kerrannaisvaikutuksensa Itä-Suomen yliopiston valintaväyliin. Rikosseuraamusalan sosionomitutkinnon suorittaneilla on mahdollisuus hakeutua räätelöityä väylää pitkin tutkinto-opiskelijaksi Itä-Suomen yliopistoon oikeustieteiden laitoksen tuottamaan hallintotieteiden maisterin koulutusohjelmaan. Kyseinen yliopistotutkinto antaa valmiudet oikeustieteellistä osaamista vaativiin työtehtäviin ja sitä kautta toimia monipuolisesti Rikosseuraamuslaitoksen eri tehtävissä, esimerkiksi yksikönpäällikkö/vankilan johtaja. Koulutusyhteistyön päättämiseksi olisi siis suoranaisia vaikutuksia myös muiden esityksessä puheena olevien organisaatioiden toimintaan, joita ei esityksessä ole asianmukaisesti huomioitu lainkaan.

Joensuu 4.5.2026

Mia Kilpeläinen

Yliopistonlehtori (rikosoikeudellinen seuraamusjärjestelmä)

Oikeustieteiden laitos

Itä-Suomen yliopisto